

HLIÐSKJÁLFI

Nummer 3

Árgang 4

Sällskapet Vikingatida Skepp

Telefonnummer till styrelsens medlemmar:

Jörgen Johansson arb:
 hem:

Alexandra Westborg hem:

Christer Ingelsten hem:

Anders Lindahl hem:

Johannes Jägrud hem:

Stefan Hansson hem:

Carlo Jakobsson arb:
 hem:

Kalle Claesson hem:

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent, och räds inte eventuella telefonsvarare. Ofta kanske det är lättast att nå oss på arbetet.

Jörgen Johansson

*Vilhelm:
Starkodder:*

HLIDSKALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488, 404 30 Göteborg. Tel. till nya lokalen på Tingstad är
031-52 27 11. Besöksadress: Exportgatan 5 (bakom Beiers byggmaterial).
Hlidskalf kommer ut med c:a 4 nummer per år.
Redaktörer: Jörgen Johansson, Anders Lindahl
Ansvarig utgivare Jörgen Johansson
Pris per nummer: Medlem 0 kr, övriga 50 kr
Medlemsavgiften för vuxen (150:-) och junior 17 år (50:-)
betalas in på postgironr. 68 03 83 - 7

Periodens aktiviteter

Lördagen den 28 september är det älvrodd med tiohuggare i Göta Älv. Vi har tänkt att ta tillfället i akt att prova hur Starkodder egentligen är att ro, och det vore fint att få en tiohuggare som referens. Ett anslag har suttit uppe i Naustet en tid.

Lördagen den 28 september - på kvällen - blir det efterträff för de som deltagit i sommarens långseglingar, och naturligtvis för alla andra också. Medtag bilder och egen förtäring. Vi räknar med att kunna tända grillarna på kvällen.

Lördagen den 26 oktober tar vi upp Vidfamne och Starkodder för vintern, tvättar av dom, lägger alla prylar på plats och hänger seglen till tork. Vi samlas kl 0900. Möt upp - här behövs många! Det blir fest på kvällen för de som hjälpt till.

Lördagen den 9 november blir det "knytkalas" i Naustet. Anders Lindahl lär oss alla de knopar som är bra att kunna ombord.

Kallelse
till extra medlemsmöte

På årsmötet beslutades en ändring av stadgarna, så att där skrives in vad som skall hända med Sällskapet tillgångar - om Sällskapet skulle upplösas. Emellertid kräver en stadgeändring att beslutet fattas av 2 st olika medlemsmöten. Därför kallas härmed medlemmar i Sällskapet Vikingatida Skepp till extraordinärt medlemsmöte

Måndagen den 4 november kl 1800 i Naustet.

Dagordning

- 1 Mötets öppnande
- 2 Mötets behöriga utlysande
- 3 Dagordningens godkännande
- 4 Val av funktionärer för mötet
- 5 Omröstning av förslag till stadgeändring
- 6 Övriga Frågor
- 7 Mötets avslutande

Vi kan inte publicera förslaget förrän det är godkänt, men de som var på årsmötet vet hur det lyder.

Jörgen Johansson

En ursäkt till Fritz.

Man kan inte ha allt i huvudet som hövedsman, men att fullständigt glömma att ringa Fritz Seiergaard när man blir inblåst i Fredrikshavn, det är lite väl slarvigt. Förlåt oss, Fritz, det var inte av illvilja som vi inte ringde Dig - Undskyld!

Jörgen Johansson

Små runor

Besättningen under resa 2 i somras tycker att Anders Lindahl förtjänar ett hedersomnämmande för att han lät sig väckas ur sin slummer i hängmattan, fara iväg i den vid det här laget kända Amazonen och köpa en bränslenippel till vår japanske roddare. På så sätt kunde ett enerverande bensinläckage stoppas. Tack!

Samme Anders frågar om vi märkt något nytt på omslaget till vår tidning. Ett J har smugit sig in i namnet. Rättare sagt: ett stavfel har rättats till. Det var Anders isländske kompis som påpekade det, och efter en mindre forskning kom han underfund med att felet borde rättas till. Så nu heter tidningen Hlidskjalf.

Det finns en hel del intressant på botten av Väneren. En dykare har upptäckt många intressanta vrak från flera olika tidsperioder. Vidare har han sett en bredyxa och har i sin ägo en välbevarad spjutspets från c:a år 280! Det vi kallar vrak nr 2 har videofilmats och visats för Nationalmuseum i Danmark. En dendrokronologisk analys av träbit från vraket visar på c:a år 1250, och detta förbryllar eftersom forskarna inte tidigare noterat så "unga" skeppdetaljer på så gammalt vrak. Antingen är dateringen osäker, eller så får forskarna tänka om. Intressant...

Sommarens sjungande seglingar har resulterat i tankarna på ett vishäfte. Kexan, Pelle J, och Linnéa har bildat en grupp för att försöka sammanställa de mest sjungvärda visorna. Vi kanske trycker upp det som ett Hlidskjalf-liknande häfte. Detta kan sedan köpas till självkostnadspris. Hoppas det blir bra.

"Periodens Aktiviteter" är inte alltid så lätt att hålla uppdaterad. Vi försöker med ett nytt grepp: I Naustet sätter vi upp en lista över "periodens aktiviteter". Denna lista kommer att uppdateras av oss. När du vill veta något - ring till Naustet *Måndag*
(031 - 52 27 11) och be den som svarar att läsa upp från listan.

*eller Onsdag
18-21*

Kattegatt

Det började som en fredlig marknadsresa, till en avlägsen plats långt söderut. Resans mål var Medeltidsmuséet vid Nyköping på Falster, där man skulle inviga en ny hamn. Som vanligt var det en hel massa som inte var klart, så besättningen fick tillbringa fredagskvällen med att avsluta de sista förberedelserna. Vid 23-tiden på kvällen började vår japanske roddare arbeta, och Vidfamne stävade västerut över ett stilla Kattegatt. En besvärande dyning rullade in från Skagen, så kursen fick läggas nordligare än planerat.

Kl 06 på lördagsmorgonen började det regna. Folk väcktes, och packade ihop sina sovsäckar. Det kom vind från syd, och vi hissade på. Vidfamne sköt fart, och snart var vi på ingående i Frederikshavn. För sent upptäckte jag att man inte fick segla inne i hamnen, faktum var att nöjesbåtar överhuvudtaget inte var välkomna. Vi tog ihop och rodde inne i hamnområdet, för att slutligen ta land mittemot fiskehamnen.

Sedan följde en diskussion med hamnkaptenen. Han tyckte inte det var särskilt bra att vi kom dit, speciellt inte som vi kom under segel. Han förstod dock att vi inte kunde segla ut igen, utan gav oss tillstånd att ligga kvar tills vädret blev bättre. Här blev vi under hela lördagen, och vädret blev faktiskt riktigt bra fram på kvällen.

Söndagens väder utlovades ge en svag, jämn västlig vind, dis och mullet. Vi ville till Grenå och kom iväg vid 12-tiden, körde för motor en timma medan vi åt. Sedan hissade vi på, och Vidfamne sköt fart söderut för halvvind. Det var fantastiskt, och livet lekte. Solen syntes bakom en tunn molnhinna. Laesö Rende fyr dök upp och försvann. Det disade på något, och Astrid Finne kom på kontrakurs. Vi utväxlade lyckönskningar och tyckte båda att varandras båtar var fina.

Vinden ökade, farten och tjusningen likaså. Sjön hann byggas upp i Aalborg Bugt. Vidfamne lekte med sjöarna. Vi tog första revet vid c:a 10-11 m/s. Någon timma senare tog vi andra revet. Då hade vinden ökat. Det var nu sent på eftermiddagen. Land syntes inte någonstans alls.

Senare på kvällen friskade det i ytterligare, upp till 15 m/s och mer i byarna. Då tog vi tredje revet. Sjön gick hög och var nu inte riktigt lika lekfull längre. Det var liksom lite mera vrede i vågorna. Det fräste om skummet. Vidfamne tog fortfarande sjön mycket fint, men gick inte lika högt i vind med tre rev tagna.

Vi skulle komma att hamna 6 sjömil ost om Grenå, och planerade att kryssa oss in närmare land, för att sedan gå med motor in sista biten. När mörkret föll kunde vi lokalisera vissa fyrar och bojar. Kl halv ett på natten purrades alle man och vi kovände i mörkret. Det gungade och blåste, däckets var regnvätt och halt. Det var en kuslig vändning. Vi tog ingen höjd på det nya kryssbenet, vände igen och försökte på andra. Det gav inte heller så mycket. Fyrarna inne vid Grenå blinkade vänligt till oss. Kom hit, sa dom, här kan ni köpa varm korv.

Men vi kom inte dit. Vi höll skeppsråd. Antingen kunde vi fortsätta söderut mot Sjaellands Odde och hoppas på tur vid sandrevlarna där, eller så kunde vi dreja bi under natten. Det tredje alternativet var att gå undan vinden mot Öresund.

Vi valde det sista, och satte en kurs mot Helsingörs angröring. Det var i och för sig ett bittert beslut, men sjögången skulle bli mjukare.

En regnby har just passerat och försvinner österut. Nästa är redan på väg in från väst. Däremellan blinkar en stjärna och man förstår att det är klar himmel rakt upp. Förut om styrbord belyses vågorna av den gröna lanternan, och om babord skymtas då och då ett rött skimmer på sjön. På däck ligger folk under ett gammalt segel, iklädda sina flytvästar. De som ligger ytterst huttrar i kylan, de innersta kanske kan få sig en stunds sömn. Thomas står till rors, bredbent och koncentrerad. Iklädd flytväst och sydväst och med nävarna på rorkulten ger han i skenet från kompassen en bild av en verklig sjöbuss. Bakom honom växer en våg, och belyses av akterlanternan. Det fräser om kölvattnet. Vidfamne tar emot sjön och lägger den under sig. Den försätter framåt, och i de svaga reflexerna i det regnvåta däck kan man se att han följer med i rörelserna. Han vrider sig och skakar av sig vågen som försvinner framåt i mörkret.

En nyvaken fyrvaktare på Kullen sätter på morgonkaffet, gnuggar sömnen ur ögonen och tittar ut över havet, såsom kustbor alltid har gjort. Han upptäcker ett rödvitt segel och ser i kikaren ett vikingaskepp med kurs mot Öresund. Det ser precis ut som vikingaskepp alltid har sett ut i alla tider. Det är en vacker syn. Synd bara att de trötta stackarna ombord inte kommer ner i Sundet. Sydvästen går som sunnanvind där, och strömmen är nordgående. När han petat i sig den femte frallan ser han att skeppet vänder och sätter kurs NO mot svenska kusten. Han förstår att dom ombord gärna skulle vilja ha åtminstone en fralla och en kopp varmt kaffe per man.

Halmstad är en trevlig stad - de två första dagarna. Den tredje dagen blåste det fortfarande lika ogynnsamt. Vi fick bogsering ut av lotsen. Vidfamne kved. Han gillade inte alls att bogseras. Så hissade vi på vid Tylögrund, och länsade norrut. En timma från Varbergs anöringsboj dog vinden ut och det våldsammaste regn jag någonsin sett, bröt ut. Det forsade nerför segel, rigg och kläder i reptjocka strömmar. Det slog sönder vågorna. Sjön la sig och vågorna såg ut som sammetskuddar. Vi fick börja ösa.

Vi kom till kaj i Varberg en kvart innan korvkiosken stängde. På natten kom vinden igen, och det blåste 19 meter under natten - men då låg vi redan i hamn.

Jörgen Johansson

Hjälp!

Det förefaller som om det blir allt färre som engagerar sig i Sällskapets dagliga arbete. Privatlivet tränger sig på, sömnbehovet är konstant - och däremellan måste man jobba. Allt tar sin tid. Arbetet i Sällskapet består inte bara av det hantverksbetonade som har med båtarna att göra. Det är även en hel del administrativt arbete som följer av att vi nu är c:a 600 medlemmar, och driver 2 skepp.

Vi är i akut behov av folk som vill hjälpa till med en del "icke hantverksjobb", t.ex:

- Jaga sponsorer / bedriva marknadsföring. Sponsorjakten har mattats av på sistone, marknadsföring har vi aldrig varit bra på. Båda är viktiga för vår överlevnad.

6 - Försäkrings-, skatte-, juridisk rådgivning.

- Hålla ordning i Arkivet i Naustet. Det har blivit en smula skräpigt och vi ligger efter med arkiveringen.

Naturligtvis finns det andra sysslor också. Jag är övertygad om att det finns folk som inte förut hört av sig, som vill hjälpa till med något av ovanstående. Ring!

Jörgen Johansson

PS Så klart behövs folk till hantverket också!.

"Där kommer dom" ! Den nya besättningen stod på kajen i Marstrand och spanade norrut. Nu syntes det solbelysta, rödvita seglet i hamninloppet. Snart låg Vidfamne vid kaj. Johan Helgesson kunde överlämna befälet till den påmönstrande hövedsmannen Anders Lindahl.

Efter uppsnygning av skeppet, bunkring och proviantering seglade vi på eftermiddagen söderut till Skinnbroken vid Lilla Sillesund. Där kände Anders till en berghäll med djupt vatten intill, så vi kunde lägga skeppet långsides.

På söndag förmiddag seglade vi ut på Marstrandsfjorden för segelövningar. Sen norrut förbi tuppkammen vid Klädesholmen, genom Hjärterörännan och Kyrkesund in till natthamn sydost på Lyrön.

På måndag förmiddag avsatte vi tre timmar till skeppsvård. Vid middagstid skruvade vi oss ut på Kråke fjord och satte segel. Skeppet fick god fart, oss till förnöjelse, men till Törtret för alla omseglade plastbaljor. Vid fyratiden var vi i Grundsund. Vi slapp betala hamnavgift. Något hjälpte det väl att hamnchefens dotter Märta var skolkamrat med vår ordförandes dotter, Linnea. Våra två fiskeintresserade besättningsmän Annika och Maria passade på att fiska ute på Gåsöfjorden. De kom hem med ett antal vitlingar som genast hamnade i stekpannan. Fiskargummorna på kajen ojade sig över det valhänta handlaget när de såg att resultatet närapå blev vitlingmos. Det hade delvis sin förklaring i att ströbröd saknades. När gummorna bjöds på en smakbit blev det tyst. Det smakade tydligen bra.

Tisdag morgon seglade vi norrut in mot Lysekil och ut på Malmö fjord där vi genomförde en del kryssövningar. Vinden var sydlig ca 9 m/s. Gick in öster om Hållö och anlöpte Kungshamn. Därifrån, eftersom vind och ström hjälpte till, kunde vi använda årorna. Vi tog vägen genom Hasselösund. När vi kom fram till den smala rännan, som strax böjer av i nittio grader, märkte vi att strömmen var så kraftig att vattnet forsade genom sundet, skeppet ökade farten. Rakt framför oss vid en brygga låg en snipa. Om vi inte fått stopp på skeppet hade vi krosset denna och kanske hamnat med stäven inne i en sjöbod. Men rådigt folk i aktern fick ut en tross till kajhörnet på sydsidan så vi kunde minska farten. Vidfamne kom nu rätt och vi kunde med återupprättat anseende ro vidare - genom hela Sotenkanalen upp till Knivholmen utanför Ulebergshamn. Där tog vi natthamn i den vik som landvettarna kallar Lille go hamn. På onsdagen var vi ute på fjorden för segelövningar. Så tillbaka till Lille go hamn. Här kunde vi bada och må bra. Så stor var trivseln på detta ställe att Annika funderade på att bosätta sig där. Det är nu lämpligt att berömma kökspojarna Christer och Johannes för den, under hela veckan rikliga och goda mathållningen.

På torsdag förmiddag var det dags att dra söderut. Vi skruvade oss ända ned till Stångehuvud där vi kunde sätta segel. Tog vägen innanför Skaftö och ut förbi Gullholmen. Efter en lång dag lade vi vid Kapsundsholmen väster om Skärhamn.

På fredag morgon blåste det sydväst 12 till 14 m/s. Vi kunde inte komma vidare. På lördag tog vi oss in till Skärhamn, där vi blev väl mottagna och fick övernatta i segelskutan Atenes sjöbod.

På söndag förmiddag hade vinden mojnät något och blivit västlig. Vid middagstid satte vi seglet ute på redden och det bar av söderut. Vi gjorde god fart, tog vägen ut på Marstrandsfjorden och in genom St Sillesund. Vid Lekskärs båk loggade vi 9 knop i 10 sekundeters låringsvind. Kl 16.00 anlöpte vi Hönö. Efter fyra veckor på havet låg nu Vidfamne åter vid sin kajplats.

Carlo Jakobsson

Tre händelser när vi byggde Vidfamne minns jag särskilt.

I

Vi hade kommit så långt att sjätte bordet var lagt. Jag var uppe i omklädningsrummet och gjorde mig i ordning för att åka hem. Jörgen och några till fick för sig att prova det kraftiga, 9 meter långa ämnet till meginhufr (bord 7), som hade fått sitt S-formade tvärsnitt råbearbetat. Jag hörde ett rop "Carlo kom ner". Vad hade nu hänt. Jag rusade ner. Där stod Jörgen och 6 man och tryckte meginhufr på plats. Det följde utan basning och med endast handkraft bågformen av sjätte bordet. Vi förstod att vi var på rätt väg och att vi var Äskekärsskeppets byggare tätt i hälarna.

II

Skeppet är ju sådant att inga spant eller upplångor passerar bord 8. Om detta bord skulle spricka i hela sin längd, kan man lyfta av hela överskrovet. Endast stävarna håller ihop skeppet. Mina mest betrodda skeppsbyggare anmärkte på detta och jag blev något orolig. Jag visste att vi byggt exakt efter fyndet. Men ändå.. Ringde Jon Godal i Trondheim. Han sa direkt: "Gör inga avvikelser från fyndet". Jag hade invändningen att krafter från mast, vant och barlast vill ju försöka slita isär det 8:de bordet. "Lägg för ingen del barlast i underskrovet. All barlast skall bäras av nedre tvärbjälkar ute i sidan och så långt möjligt hänga i bordssidan". Detta var övertygande och lugnande. Vi byggde därför de från början ej planerade barlastutrymmen längs slaget midskepps. Där ligger nu 3 ton i varje sida.

III

Den asymmetri i bogspant och de tre följande spanten som finns på Åkerlunds uppritning av fynddelarna hade jag tidigare bedömt som olika krympning i träet eller som deformation under jordtryck.

Tanken på att rodret, som sitter asymmetriskt, kräver en mot-asymmetri och att Åkerlunds avritning av bogspantet kanske återger en verklig inbyggd olikhet (ca 5 cm), dök upp när andra bordet var lagt. Jag fann också en teori för att skeppet skulle vara bättre balanserat med en asymmetri av just detta slag (se annan artikel). Jag kontaktade Crumlin, Roskilde Vikingaskeppsmuseum och Sundström, Sjöfartsmuseet i Göteborg som bågge varit med i diskussioner om Äskekärsskeppets form. De rådde oss att bygga skeppet symmetriskt och menade att inget talade för något annat.

Carlo Jakobsson

Några ord från Lennart Petersson i Vegby.

Finns det intresse för ett besök på Ekhagens forntidsby i Åsarp? Om Du tycker det låter kul så ring eller skriv till Lennart så organiserar han ett besök.

Skulle Du tycka att det vore kul att sy en vikingadräkt av enklare typ - ett plagg som är praktiskt att ha vid segling med Vidfamne? Hör av Dig till Lennart, han har kontakter och idéer både vad gäller tyg (vadmal eller liknande) och modell.

Korta seglingar

Vill Du vara med och utforma korta seglingar med Vidfamne? Seglingar där vi kan lära känna varandra och "tjöta". Diskutera om hur båten skall användas för både kunskap och trevlig samvaro i vårt vackra Bohuslän eller dagsseglingar i Göteborgs skärgård. Kom med förslag så att vi kan gå till styrelsen för vidare behandling.

Ring eller skriv till Lennart Petersson,

Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488
404 30 Göteborg

B